

2024

Twente: Complexe scheidingen geanalyseerd



*Aanpak Wachttijden Jeugd Twente
Sonja Hopmans - Via Nova Coaching
Noortje Schuddebeurs - PACT Scheiden
zonder Schade Almelo - Borne*

1-7-2024

Inhoudsopgave

Inleiding en aanleiding: complexe scheidingen	2
1 Een gezamenlijke visie als basis	3
1.1 Het verschil tussen een 'gewone' scheiding en een complexe scheiding	4
1.2 Een complexe scheiding	5
1.3 De visie op complexe scheidingen: rust en welzijn	5
2 De retroperspectieve casusanalyse	8
2.1 De analyse	9
2.2 Na de analyses	
3. De opbrengst van de analyses	11
3.1 Kinderen	12
3.2 Dogma's	12
3.3 Familie en vrienden	14
3.4 Professionals	14
3.5 Processen	14
3.6 Dynamieken	17
4 Dit werkt!	20
4.1 Kinderen	21
4.2 Van vernauwende dogma's naar een inspirerende visie: een nieuwe bril	21
4.3 Familie en vrienden	22
4.4 Professionals	22
4.5 Processen	22
4.6 Dynamieken	24
4.7 Conclusie	25
5 Het vervolg	27
5.1 Aan de slag met de uitkomsten	28
5.2 Resultaten	28



Inleiding en Aanleiding: Complexe scheidingen

Zo zijn we begonnen

Complexe scheidingen gaan onder je huid zitten. Conflicten laaien steeds op en je kijkt toe hoe kinderen beschadigd raken door de destructieve dynamieken tussen hun ouders. Omstanders wakkeren het vuur aan. Het is hard werken om rust te realiseren en soms ontstaat dat nooit.

In de zomer van 2023 kwamen twee initiatieven samen: de ontwikkelde visie op complexe scheiding door Sonja Hopmans vanuit de Aanpak Wachtlijden Jeugd Twente en het voornemen om complexe casussen te analyseren vanuit het PACT Scheiden zonder Schade (Almelo-Borne).

In november ondersteunde ook het Ambtelijk Overleg Jeugd Twente het plan om diepteanalyses uit te voeren bij complexe scheidingen in Twente. We startten de analyses met als doel: *hoe zorgen we ervoor dat we in Twente een beter antwoord hebben om complexe scheidingen te voorkomen en om ze te normaliseren?* Door de casussen te analyseren wilden we beeld krijgen hoe we hulp hebben georganiseerd aan mensen in een complexe scheiding en wat werkende en juist niet-werkende elementen zijn. Tegelijk wilden we de visie op complexe scheidingen van Sonja Hopmans toetsen.

Tussen januari en mei 2024 zijn zes casussen geanalyseerd uit Losser, Enschede, Almelo, Borne en Hengelo. Ruim 35 medewerkers van verschillende organisaties hebben aan de analyses meegewerkt. Dit document neemt je mee in de opbrengst, de rode draad, van deze analyses.

Dit document is belangrijk! Kinderen zijn onze toekomst!

De uitkomsten van deze analyses zijn belangrijk, heel belangrijk! De reden is simpel: complexe scheidingen zijn slecht voor kinderen. Het verstoort hun ontwikkeling drastisch. Kinderen die een (complexe) scheiding meemaken hebben, ten opzichte van hun leeftijdsgenoten die geen scheiding mee hebben gemaakt, later vaker te maken met:

- Een lagere opleiding;
- Lager betaalde banen;
- Vaker gebruik van gezondheidszorg, en;
- Een scheiding in hun eigen relatie.

Een olievlek dus, die zich van generatie op generatie verspreidt en die we kunnen stoppen.

Hier gaat het over

Dit document geeft uitleg over complexe scheidingen. De analyses laten zien wat helpt en wat niet helpt om rust te brengen. We zien zelfs dat de niet-werkende elementen conflicten in complexe scheidingen kunnen vergroten.

Daarnaast noemen we de stappen die we na deze projectfase gaan zetten, want dit stuk verdwijnt niet in een la. We gaan acties koppelen aan de uitkomsten om de keten in Twente op dit thema te verbeteren: stap voor stap.

Saskia Prijs, Programmaleider Aanpak Wachtlijden Jeugd Twente

Noortje Schuddebeurs, Projectleider PACT Scheiden zonder Schade Almelo - Borne

1.

**Een gezamenlijke
visie als basis**

1.1 Het verschil tussen een 'gewone' scheiding en een complexe scheiding

Een scheiding is voor alle gezinsleden ontwrichtend en brengt een aantal risicofactoren met zich mee, zoals financiële achteruitgang, een verhuizing, een andere school en fysiek en psychologisch ouderlijk geweld. Het vergt tijd om de verandering van één gezin, naar twee gezinnen te kunnen maken en de impact ervan te kunnen verwerken. Toch, als volwassenen zowel aandacht hebben voor hun eigen proces, als aandacht hebben voor hoe het met hun kinderen gaat, dan ontstaat er na één à twee jaar meestal een nieuw evenwicht en kan iedereen weer verder.

Onafhankelijk van hoe ouders het ouderschap vervolgens vormgeven, komen de meeste kinderen goed door een gewone scheiding heen. Hun ouders overleggen veel met elkaar (coöperatief ouderschap) of nauwelijks of niet (parallel solo ouderschap), maar na hervonden evenwicht gaat het met deze groep kinderen goed.

Bij complexe scheidingen verloopt dit anders. Deze ouders overleggen veel met elkaar, maar dit gaat altijd gepaard met ruzie. Het conflict blijft terugkeren en de communicatiepatronen zijn destructief. Dit heeft vaak te maken met de persoonlijkheidsstructuur van één of beiden volwassenen of door psychische problematiek als bijvoorbeeld trauma. Ouders blijven elkaar over en weer beschuldigen. Soms is er sprake van geweld of verwaarlozing. Soms ook niet, maar zijn de beschuldigingen wel van dien aard. Met de kinderen van deze ouders gaat het niet goed: het voortdurende conflict schaadt hen en is de belangrijkste voorspeller van ontspoorde ontwikkeling.



1.2 Een complexe scheiding

Een complexe scheiding ziet er anders uit dan een scheiding die 'normaal' verloopt. Een aantal kenmerken van een complexe scheiding zijn (Corinne de Ruyter):

- Er zijn terugkerende, destructieve patronen;
- Aanwezigheid van psychische problemen, trauma's of persoonlijkheidsstoornissen bij één of beide ouders;
- Beschuldiging of werkelijk sprake van
 - Huiselijk geweld
 - Verwaarlozing

1.3 De visie op complexe scheidingen: rust en welzijn

Sonja Hopmans

Sonja Hopmans is supervisor, teamcoach en leersessiebegeleider. Daarnaast is zij deskundige op het gebied van conflictdynamiek en complexe scheiding. Zij werkt ruim 20 jaar in het Sociaal Domein en heeft in die jaren een visie op complexe scheidingen ontwikkeld.

Ondanks dat we weten dat voortdurend conflict schadelijk is voor kinderen, worden ouders in complexe scheiding door hulp-of dienstverlening vaak beiden aan tafel gevraagd. Het advies is dan om beter te leren communiceren met elkaar, zodat ouders gezamenlijk het ouderschap kunnen vormgeven en afspraken hierover maken en nakomen.

De visie: rust en welzijn

In de visie 'rust en welzijn' komen we hiervan terug, omdat een complexe scheiding echt een andere aanpak dan een gewone scheiding vergt: 'Het is topsport!' (Cottyn, 2016).

Een complexe scheiding kun je namelijk niet oplossen: de angel zit zo diep dat het deze ouders gewoonweg niet lukt om vanuit volwassenheid het ouderschap gezamenlijk vorm te geven. Voor deze groep geldt: 'je kunt niet repareren wat kapot is'.

Wat wel kan is het creëren van omstandigheden die de prikkel van het conflict wegnemen. Op deze manier kan er rust en welzijn voor iedereen ontstaan, vanuit kracht en beperking. Dit geeft ieder de kans om te helen en verder te kunnen.

Vanuit dit gezichtspunt is het belangrijk dat er zo snel als mogelijk (preventief) toegewerkt wordt van conflictueus ouderschap naar een focus op het vormgeven van het eigen gezin. Dus van strijd naar welzijn en rust voor iedereen.

En belangrijk: dit is veel beter voor de kinderen!



Rust en welzijn voor iedereen

De weg van rust en welzijn werpt een ander licht op de aanpak van complexe scheidingen. Door deze bril kijken, betekent dat je 'voor iedereen en tegen niemand' bent, zodat de strijd niet gevoed wordt. Ook ben je duidelijk over de koers die deze ouders te gaan hebben, zonder uit het oog te verliezen hoe pijnlijk de situatie voor ouders is en daar erkenning voor te geven.

Professionals in hun kracht

Professionals die met deze gezinnen werken moeten goed in hun kracht zijn om dit te kunnen. Naast een zekere affiniteit met conflictdynamiek, vraagt het specifieke deskundigheid, zelfkennis en zelfbewustzijn. Zodat professionals:

1. Een positie van meervoudige betrokkenheid met aandacht en kwaliteit van contact kunnen innemen.
2. Leiding kunnen nemen vanuit vakkundigheid en standpunten over goed ouderschap.
3. Kunnen handelen en proces voeren vanuit een afgestemde samenwerking en een gedragen visie.

De visie in 8 principes

Bovenbeschreven kan kort worden samengevat in de volgende 8 principes:

1. Van conflict naar bijdragen aan rust en welzijn;
2. Van 1 ouderpaar, naar 2 parallelle gezinssituaties (van 1 plan voor 1 gezin, naar 2 plannen voor 2 gezinnen);
3. Van individueel belang naar systeembelang;
4. Van reactief (triggerrespons), naar proactief (gericht op een nieuwe toekomst);
5. Van conflict-in-stand-houdend-netwerk, naar de-escalerend netwerk;
6. Van volgende OF leidende hulpverlening, naar volgen en leiden tegelijkertijd;
7. Werken vanuit afgestemde samenwerking vanuit eenzelfde visie, innemen van standpunten over goed ouderschap, meervoudige betrokkenheid en kwaliteit van contact;
8. Werken met de dynamiek in plaats werken op de inhoud.

Door van deze principes uit te gaan, creëer je met de gezinnen een situatie waarin ieder tot rust kan komen en kan helen. Dit kan een eindpunt zijn, maar ook een start naar een nieuwe ontwikkeling, bijvoorbeeld contactherstel.


Daarom een gezamenlijke visie

Een gezamenlijke visie ten opzichte van complexe scheidingen is belangrijk. Stel je eens voor dat de medewerkers op school, van de GGD, de schoolmaatschappelijk werker, de wijkcoach, de hulpverlener en de jeugdbeschermer allemaal door dezelfde bril kijken. Zie je het voor je? Dit is wat wij zien:

- Een team van mensen die door de gezamenlijke visie, een gezamenlijke koers heeft. Deze mensen weten waar ze naar toe willen, ieder vanuit de eigen rol: we bewegen samen naar rust en welzijn!



- Samen puzzelen deze medewerkers hoe deze rust behaald kan worden in dit specifieke gezin. Hoe werkt het een op het ander in? Wat is er precies nodig om het destructieve te doorbreken? Wie kan wat bijdragen om rust te brengen?
- Dit team spreekt dezelfde taal, ook al is de taal in het eigen werkveld écht anders. Iedereen aan tafel begrijpt wat bedoeld wordt als er gezegd wordt: we gaan bewegen naar rust en welzijn voor iedereen, dat is onze koers.
- Door dezelfde visie kunnen deze medewerkers reflecteren met elkaar: op eigen handelen en hoe zij handelen in de samenwerking. Wat betekent de dynamiek van dit gezin voor deze samenwerking? Hoe beïnvloedt het ons? Lukt het ons om rust te realiseren in onze samenwerking?



De weg van welzijn of de weg van strijd?
Je geluk of je gelijk?



2.

**De retrospectieve
casusanalyse**

2.1 De analyse

Zo werkt de retrospectieve analyse

Om een beeld te krijgen hoe de analyses in zijn werk zijn gegaan volgt eerst uitleg. In totaal zijn zes complexe scheidingen onder de loep genomen. Een analyse duurt vier uur. De reactie van medewerkers is vaak 'Het vloog voorbij!'.

Stap 1 Voorstellen en samen in gesprek

Voordat de analyses beginnen wordt een groot vel behangpapier aan de muur geplakt. Deze dient voor het tekenen van de tijdlijn, want dat is wat we gaan doen met elkaar. Voordat we starten checkt ieder in door zich voor te stellen en uitdrukking te geven aan hoe het is om mee te doen. Vervolgens legt Sonja uit hoe we met elkaar gaan leren en wat dit vraagt van ieder. Dit dient om naast elkaar in een positieve, open dynamiek de dialoog aan te gaan. Want we kunnen ook 'tegenover elkaar komen te staan'. Deze dynamiek is overal: in de casussen waarmee we werken en aan de tafel tijdens de sessie. Het is helpend om dat op te merken en in het moment zelf om te kunnen buigen.

Stap 2 De gezinsleden in beeld

Dan gaan we aan de slag. De eerste stap is om naar de gezinsleden te kijken. De tekenaar die aanwezig is, maakt een tekening van ieder gezinslid. Per individu wordt stil gestaan bij de eigenheid, de natuur van deze persoon en waar hij of zij blij van wordt. We staan ook stil bij wat het mechanisme is om met lastige situaties om te gaan. Er ontstaat op die manier een beeld van mensen buiten de strijd om. Ieder aan tafel voegt iets toe vanuit zijn of haar betrokkenheid. De schreeuwende moeder wordt opeens grappig en creatief, de dwingende vader een handige Harry en zorgzaam, de jongste zoon speels en aanstormend voetbaltalent.



Stap 3 De tijdlijn

Nu gaan we er écht voor zitten. We gaan de tijdlijn maken. Vooraf hebben medewerkers het format van de tijdlijn al ingevuld en opgestuurd en nu gaan we ze ter plekke samenvoegen. De tekenaar staat gereed bij de behangstrook. Stap voor stap wordt het proces getekend. Wat gebeurde er toen? Wie was betrokken? Wat was de dynamiek tussen ouders? Wat was het effect op het professioneel systeem? Wat was de volgende stap? Na ongeveer een uur staat de hele situatie op de muur.

“Door de casusanalyse heb ik meer begrip voor de andere zorgverleners, ook weer meer waardering voor moeder en het gezinssysteem.”

-Deelnemer casusanalyse-

Stap 4 Dit werkt en visie toetsen

Het is tijd om sticky notes te plakken. Iedere deelnemer plakt een ‘smiley’ bij de punten op de tijdlijn die krachtig waren en een ‘sadney’ op de punten die juist niet helpend waren. Vervolgens gaat het gesprek organisch naar de visie van rust en welzijn. Wat zou er gebeurd zijn als ouders niet steeds opnieuw bij elkaar waren gezet om te leren communiceren? Waar was behoefte aan in het systeem? Met elkaar wordt de slag gemaakt naar hoe het in de ideale manier had kunnen gaan en in sommige situaties concrete stappen afgesproken voor de toekomst.

2.2 Na de analyses

Eerste conclusie

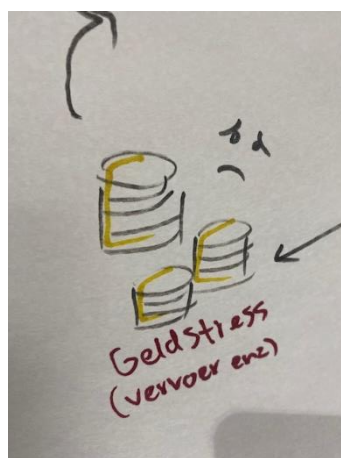
Na de casusanalyses zijn de uitkomsten bij elkaar gelegd van de zes bijeenkomsten. Stap voor stap werd de rode draad zichtbaar, de elementen die breed werden gedeeld. Deze rode draden vind je in hoofdstuk 3 ‘Opbrengst en Conclusie’.

In gesprek

Na de eerste conclusie volgden gesprekken met verschillende (beroeps)groepen. De conclusie van de analyses werd in alle gesprekken herkend en ieder gesprek gaf weer nieuwe aanvullingen. Deze zijn verwerkt in de uitkomst van de analyses.

Er hebben in mei en juni gesprekken plaats gevonden met:

- Ervaringsdeskundigen van Villa Pinedo
- Advocaten en mediators
- Rechtbank
- Werkgroep Scheiden – Aanpak Wachtijden Jeugd
- Terugkoppeling aan PACT partners en deelnemers casusanalyse
- JBOV
- RvdK
- AO Jeugd



3.

**De opbrengst van
de analyses**

Zoals genoemd zijn zes complexe scheidingen geanalyseerd. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met verschillende (beroeps)groepen. Aanvullende punten uit deze gesprekken zijn toegevoegd aan de opbrengst en conclusies.

3.1 Kinderen

Het mag duidelijk zijn dat we allemaal onze uiterste best doen om te zorgen dat het goed gaat met de kinderen die een scheiding meemaken. We maken ons niet druk om mensen die scheiden die geen kinderen hebben. Het gaat ons erom hoe de kinderen zich met zo min mogelijk kleerscheuren ontwikkelen naar een volwassen leven.

Opvallend in de casusanalyses was dat het zelden over de kinderen is gegaan. Soms raakten we het even aan, maar alle denkkraft, energie en emoties ging naar het conflict van ouders. Zoals dit zich manifesteerde in de casusanalyses, zo gaat het ook in het echte leven. Bij complexe scheidingen zijn de conflicten en het lelijke gedrag zo dominant dat daar alle aandacht naartoe wordt getrokken.

“Iedere keer als mijn ouders een afspraak met elkaar hadden om afspraken te maken, hadden wij al dagenlang last van hun spanning. Het maakte niet uit of we bij onze vader waren of bij onze moeder.”

Ervaringsdeskundige scheiding

3.2 Dogma's

Een belangrijke rode draad die we in alle sessies en gesprekken door de hele keten heen zagen, was de werking van dogma's. Deze dogma's vormen een vernauwde bril waardoor mensen kijken en handelen. We zien dat het gaat om overtuigingen die maatschappelijk gedragen zijn. Deze bril wordt gedragen door ouders, hulpverleners, opa's en oma's, de buurvrouw en de vriendin die meedenkt. Een paar voorbeelden:

‘Ouders zijn verantwoordelijke mensen en moeten samen afspraken maken.’

Eigenlijk klinkt dit heel logisch. Ouders zijn volwassen en verantwoordelijk voor hun leven. Ze horen in het belang van hun kind te denken en te snappen dat de partnerrelatie over is en dat ze nu samen ouders zijn. Helaas werkt het in de praktijk niet zo. In de praktijk zien we dat ouders in complexe scheidingen niet in staat zijn om samen afspraken te maken en in het belang van de kinderen te denken. Dit klinkt mogelijk verwerpelijk, maar dat is het niet. We gaven al eerder aan dat één of beide ouders in een complexe scheiding een complexe persoonlijkheid heeft door bijvoorbeeld een persoonlijkheidsstoornis of een trauma. Mensen met een dergelijke persoonlijkheid zijn (op dat moment) niet in staat om in het hier-en-nu rationeel te handelen. Vaak spelen emoties uit het verleden een grote rol en raakt die ene afwijzing, de pijnlijke afwijzingen uit het verleden aan. Deze ouders hebben vaak grote moeite om in het hier-en-nu en als volwassen mensen met verantwoordelijkheid te handelen. En eigenlijk is dat logisch. Toch blijven we dit tegen

hen zeggen: 'Jullie zijn volwassen mensen en in het belang van de kinderen moeten jullie samen afspraken maken'.

'Ouders moeten met elkaar communiceren als volwassen mensen.'

Zoals bij het vorige punt beschreven zijn sommige ouders niet in staat om met elkaar te communiceren op een opbouwende manier. Het kan goed zijn dat de communicatie al te wensen overliet toen het tweetal nog bij elkaar was. Toch zorgen wij in de professionele keten ervoor dat wij ouders steeds weer de opdracht geven om samen te communiceren. Lukt het hen niet? Dan gaan we het hen leren. En eigenlijk brengen we hen daarmee steeds weer in een pijnlijke en falende ervaring.

'Ouders moeten samen ouder zijn.'

Veel gehoord: ouders moeten samen ouders zijn voor de kinderen en ook in goed overleg. We zagen bij het vorige punt dat sommige ouders niet in staat zijn om goed te overleggen en dat dit alleen maar leidt tot nieuwe conflicten. De vraag is of de stelling klopt. Waarom moeten ouders samen ouder zijn? Een kind is het gelukkigst als er rust is en geen conflict. Dat kun je in conflictsituaties bereiken door te zorgen dat de prikkel van het conflict weggenomen wordt: Iedere ouder geeft zijn eigen ouderschap zo goed als mogelijk vorm zonder contact te hebben met de andere ouder. In plaats van samen, gaan de volwassenen apart (parallel solo).

'Kinderen moeten contact hebben met beide ouders.'

Het is natuurlijk het meest wenselijk als kinderen contact hebben met beide ouders. Tegelijk hebben kinderen de meeste baat bij rust. Wanneer een situatie voortdurend spanning en conflict geeft, kan het zijn dat een kind zelf een keuze maakt om een ouder een periode niet te zien. Het kind kiest dan voor rust. Dit is niet per se fout, het is een manier om kalmte te krijgen in een situatie die gespannen is. Het is een overleving van kinderen. Vaak krijgt dit het label van ouderverstoting. De vraag is of dit zo is. Realiseren van rust kan een eindpunt zijn, maar het kan ook een periode zijn die nodig is om te helen en op adem te komen en die ruimte geeft voor een nieuw begin en opening tot hernieuwd contact.

'Een ouderschapsplan is nodig om te zorgen dat de afspraken over de kinderen goed zijn vastgelegd.'

Een ouderschapsplan lijkt een goed middel en dat is het ook in veel situaties. Echter, in situaties van conflictdynamiek kan een ouderschapsplan zorgen voor een bodem voor nieuwe conflicten. Iedere afspraak die gemaakt is, kan namelijk bevochten worden. Dit is best logisch: als één of beide ouders communiceren vanuit oude pijn, dan is het moeilijk om zich te kunnen verplaatsen in wat goed is voor hun kind. Zij zullen dan eerder vechten voor eerherstel, hun gelijk of strijden met de demonen uit hun verleden. In deze situaties kan het goed werken om naast omgang, zo min mogelijk afspraken te maken en zicht te richten op het eigen ouderschap.

'Eerlijk zullen we alles delen.'

Natuurlijk deel je alles eerlijk, toch? Het is een maatschappelijke norm die we met de paplepel krijgen ingegoten. In situaties waarbij één of beide ouders niet in staat zijn om in het hier-en-nu te denken, voelen en handelen is het maar de vraag of deze norm tot rust leidt. De kans is groot dat één of beide partners elkaar niks gunt en dat het gaat om winnen of verliezen en gelijk krijgen. Soms is kiezen voor geen strijd en dan naar huis gaan met een oneerlijke oplossing de weg die leidt

tot rust. Bijvoorbeeld de man of vrouw die blijft strijden voor de alimentatie die niet overgemaakt wordt. Stel dat je ook zonder deze alimentatie een leven kan leiden waarin deze strijd en bijbehorende frustratie er niet is. Zou dat waardevol zijn? Geen geld van de ander, wel rust.

Andere dogma's zijn o.a.

- Jij moet een volwassen mens zijn, kindpijn mag geen rol spelen in het nu.
- Ouders moeten samen afspraken maken en ze nakomen.
- Ouders moeten meewerken aan hulpverlening.
- Ouders moeten in het belang van het kind denken.
- Ouders moeten perfecte ouders zijn.
- Ex-partners mogen geen ruzie maken.
- Je mag niet rouwen, je moet in het hier en nu afspraken maken.

3.3 Familie en vrienden

Zij zijn belangrijk: familie en vrienden. Zij kunnen ondersteunend zijn in heling na scheiding, maar kunnen ook bijdragen aan escalatie. Want ook zij kijken door een bril van maatschappelijke dogma's. Wat opvalt in de casusanalyses is dat het netwerk zelden in kaart is, laat staan actief opbouwend wordt ingezet. Een gemiste kans als je weet dat deze groep grote invloed heeft op de gescheiden ouder.

3.4 Professionals

Professionals die werken met gezinnen in complexe scheiding hebben een zware taak. Dit wordt vaak onderschat. Zij hebben vaardigheden nodig om in complexe dynamieken te kunnen blijven staan. Onderstaande vaardigheden en condities hebben zij nodig om te kunnen werken met deze groep ouders:

- Senioriteit; hoewel rijping wel belangrijk is, gaat dit niet altijd om leeftijd. Het vraagt levenservaring, in 'het eigen midden kunnen zijn', rust in jezelf en bewustzijn van je eigen blauwe plekken;
- Ontspanning brengen in situaties waar hoogspanning heerst;
- Tegen niemand zijn en voor iedereen;
- Ongemak kunnen verdragen, ongemak hoort bij spanning en conflicten;
- De mens kunnen en willen zien achter lelijk gedrag;
- Bewustzijn en vertrouwen hebben in de eigen professionele inschatting. Jezelf kunnen dragen;
- Niet schrikken van de heftigheid van emoties. Emoties niet willen reguleren of beheersen;
- Kunnen leiden én volgen tegelijkertijd, afhankelijk van de situatie. Maar wel altijd bewust van koersen naar een beweging die gaat bijdragen aan rust.

3.5 Processen

De manier waarop we de hulp hebben georganiseerd helpt deels complexe scheidingen te voorkomen, deels wakkert het de spanning in complexe scheidingen ook aan. Een paar voorbeelden:



Informatie en analyse

- **In bijna alle analyses was de informatie incompleet.** Dit gaat om informatie over de hulpverleningshistorie, over interventies die ingezet zijn en over wat eerdere hulp heeft opgeleverd.
- **De informatie die er wel is, gaat met name over de inhoud van de problemen en nauwelijks over welke dynamieken ten grondslag liggen aan de conflictdynamiek.**
- **Er wordt zelden een brede systemische analyse gedaan** om de situatie van het hele gezin en diens omgeving in kaart te brengen en stil te staan wat de beste aanpak is.

Hulpinzet

- **Het voorliggend veld is beperkt ingericht op (complexe) scheidingen**, al verschilt dit per gemeente. De complexiteit van de scheiding wordt pas laat opgemerkt: pas als een gezinssysteem het niet meer zelf kan, wordt hulp ingezet. Vaak is de situatie dan enorm geëscaleerd en is intensieve hulp nodig. De ondersteuning rondom scheiding is op die manier reactief ingericht in plaats van preventief en proactief.
- **De hulp is gericht op het (leren) communiceren, gezamenlijk ouderschap en samen afspraken maken en nakomen.** We zagen het al bij de dogma's: we zijn ervan overtuigd dat ouders een volwassen positie moeten innemen en dat zij rationeel en met redelijkheid in het hier-en-nu kunnen samenwerken. In de praktijk is dit een illusie. We vragen dan van ouders om met iemand te communiceren waarmee het vaak al niet lukte in de relatie. Tegelijkertijd speelt pijn uit het verleden bij één of beide ouders vaak parten bij het oplaaien van heftige emoties als het gaat om complexe scheidingen. Intrapersoonlijke problematiek ligt ten grondslag aan de interpersoonlijke dynamiek en is dus voorliggend.
- **Hulp bij complexe scheidingen is opéénvolgend.** Een zorgaanbieder zet een traject in en als dat niet werkt, wordt een advies geschreven en teruggegeven aan de wijkcoach of jeugdbeschermer. Deze is weer aan zet om de volgende hulp in te zetten. Bij onmacht en 'mislukken' wordt het stokje dus doorgegeven in plaats van dat gekeken wordt wat nodig is om de regie terug te pakken en weer bij machte te komen. Tevens heeft dit tot gevolg dat er geen teamwork komt of verwijtend teamwork (want het moet lukken). Ook gaat er kennis verloren, omdat zorgaanbieders die afronden geen betrokkenheid meer hebben.
- **Hulp wordt ingezet op advies van professionals (ook als ouders iets anders willen).** In gesprek zien we dat het advies van de zorgaanbieder zwaar weegt en overwegend opgevolgd wordt. Ouders geven aan dat zij vaak niet passen in de checklist van het aanbod van de zorgaanbieder en dat zij graag zouden zien dat beter gekeken wordt hoe de hulp aansluit bij wie zij zijn en wat zij nodig hebben. Het gaat dus om maatwerk.
- **Parallel solo ouderschap wordt als laatste strohalm ingezet en als een methodiek.** Het wordt ingezet als de andere hulp niet tot resultaat heeft geleid. Het lijkt een teken van machteloosheid 'dan maar los van elkaar'. In de visie op complexe scheidingen van Sonja Hopmans, wordt gesteld dat kinderen meer geluk ervaren met ouders die los van elkaar hun ouderschap invullen zonder spanningen en conflicten dan ouders die veelvuldig contact met elkaar hebben en alleen maar strijden. Concreet betekent dit vanuit deze visie dat er zo snel mogelijk de focus op het vormgeven van het eigen ouderschap komt in plaats van dat het ingezet wordt als aparte methodiek aan het einde van de keten. Het wordt



dan ingezet als overtuiging; eigen ouderschap leidt tot rust en daar werken we naartoe, omdat rust goed is voor kinderen.

- **In een traject van een complexe scheiding zijn steeds wisselende hulpverleners en betrokkenen**, dat is paradoxaal: een mens die onder grote stress staat (en dat staan ouders in een complexe scheiding) heeft behoefte aan duidelijkheid, stabiliteit (een vast persoon waar een relatie mee kan worden opgebouwd) en rust. Wat krijgen ze nu? Steeds wisselende personen, ervaringen van falen en ongenoegen omdat het traject niet naar wens verloopt en onrust omdat de stress en spanning blijft bestaan.

“Wij kunnen niet niks doen en geen hulp inzetten. Wij zijn gericht op contactherstel en zorgen dat een kind contact houdt met beide ouders. Dat is leidend.”

Wijkcoach

Van vrijwillig naar gedwongen kader

- **De opschaling van vrijwillig naar gedwongen kader vindt plaats omdat een oplossing in het vrijwillig kader niet lukt.** Uit machteloosheid wordt opgeschaald, niet altijd omdat de kinderen in onveiligheid verkeren. De jeugdbeschermer komt daarmee in de rol van scheidsrechter en daarmee wordt het strijdpodium meestal meer versterkt.
- **Machteloosheid in een casus wordt in de keten doorgegeven van pril begin tot aan de rechtbank.** Casussen met complexe scheiding nemen vaak machteloosheid met zich mee. Deze machteloosheid wordt steeds doorgegeven en niemand in de keten heeft het antwoord. Het wordt steeds hoger opgeschaald. De uitdaging is om de machteloosheid te stoppen en met diverse disciplines stil te staan: ‘Wat is hier nu écht aan de hand? Wat is nodig om rust en welzijn te krijgen?’
- **Er zijn twijfels of een OTS het goede middel is bij complexe scheidingen.** OTS is niet bedoeld voor complexe scheidingen, maar om te werken als kinderen in onveiligheid verkeren. Maar welke opties zijn er nog meer?
- **Bij afschaling van gedwongen kader** zien we een aantal belangrijke punten:
 - De overgang is abrupt zonder dat de aangeleerde vaardigheden echt in het vrijwillig kader kunnen wortelen. Dit maakt dat er gemakkelijk opnieuw escalatie plaats kan vinden.
 - Wel de inhoudelijke doelen, maar niet de kennis over het doorbreken van de destructieve/conflictueuze dynamiek en de werkende elementen worden overgedragen naar het vrijwillig kader.
- **In het vrijwillig kader volgen medewerkers met name de behoeften van ouders en hun gezin. Wat sluit op dit moment het best bij hen aan? In het gedwongen kader worden met name kaders en mijlpalen gesteld en wordt meer leiding genomen.** De meest wenselijke situatie is dat medewerkers in zowel vrijwillig als gedwongen kader volgen én leiden tegelijkertijd. Dat betekent dat een medewerker in het vrijwillig kader positie inneemt vanuit deskundigheid over goed ouderschap en daarmee koers zet en tegelijkertijd menselijk contact maakt. Het betekent dat een medewerker vanuit het



gedwongen kader positie inneemt vanuit de maatregel en tegelijkertijd aansluit op de behoeften en de eigenheid van de gezinsleden.

Samenwerking

- ***In de samenwerking zien we rolonduidelijkheid.*** Wie heeft nu regie? Wat houdt regie precies in? Wat mag je van een regievoerder verwachten? Welke wederzijdse verwachtingen hebben we dan van elkaar? Wie organiseert een overleg en met welk doel? Hoe vaak en met wie? Wie jaagt het proces intussen aan?
- Dit hangt deels samen met het feit dat er ***een kloof bestaat tussen de verschillende domeinen.*** Zo is op school vaak onbekend wie de regisseur is in de casus en is deze niet aangehaakt. Dit geldt ook voor andere preventief werkende organisaties zoals de GGD of het welzijnswerk. Hoe complexer de situatie is, hoe minder het voorveld aangehaakt lijkt te zijn. Ook de weg naar het juridisch kader draagt een belemmering in zich. Er lijkt een drempel te zijn om de advocaat en/of de mediator te betrekken. Er wordt tegen deze beroepsgroep regelmatig opgekeken door professionals. Voor het krachtig kunnen werken in gezinnen met een complexe scheiding is het echter cruciaal dat er goede samenwerking is met het juridisch kader, de school en andere partijen in het voorveld.
- ***Als er regie gevoerd wordt, wordt dit op verschillende manieren uitgevoerd.*** De regievoerders zelf weten niet altijd precies hun taak en benodigde vaardigheden. Hierdoor ontbreekt de nodige procesaansturing op deze complexe zaken.
- ***Afstemming en samenwerking met meerdere gemeenten komen regelmatig voor bij scheiding.*** Vaak woont de ene ouder in een andere gemeente dan de andere ouder. Het kan zijn dat er iedere ouder vanuit de eigen gemeente hulp ontvangt. Het op elkaar afstemmen vraagt dan extra aandacht en is niet vanzelfsprekend. Bij een verhuizing van de ene naar de andere gemeente is het van belang dat de regierol goed wordt overgedragen. Wat doe je als je merkt dat er een wachttijd is voordat de casus in de nieuwe gemeente wordt opgepakt? Hier zijn geen afspraken over.

“Als een gezin gaat verhuizen en je draagt over naar de volgende gemeente, is het wenselijk om nog betrokken te blijven totdat er daadwerkelijk een nieuwe medewerker betrokken is.”

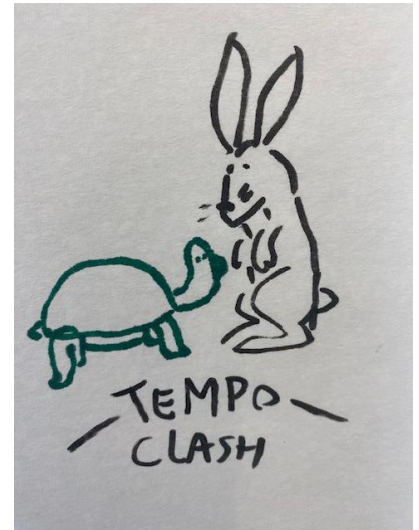
Deelnemer casusanalyse

3.6 Dynamieken

Bij de complexe scheidingen gaat het om de destructieve dynamiek die speelt tussen de ouders, maar kan spelen in het bredere familie- en professioneel systeem. Regelmatig modelleren ook de kinderen deze destructieve manier van omgaan met elkaar. Deze dynamiek is voor iedereen voelbaar en merkbaar en uit zich in steeds terugkerende conflicten, rechtszaken, constante stress, frustratie, verdriet en boosheid. Een aantal dingen vallen op als het gaat om dynamiek:



- **Bij een complexe scheiding heeft één of beide ouders een complexe persoonlijkheid door trauma of bijvoorbeeld een persoonlijkheidsstoornis.** Hierdoor reageren mensen vanuit pijn uit het verleden in plaats van het maken van keuzes die passen bij het hier-en-nu. De communicatie vanuit het professioneel systeem is echter wel gericht op het hier-en-nu, terwijl de ouder communiceert vanuit de pijn uit het verleden (overdracht).
- **Hulp is vaak gericht op het verbeteren van de communicatie tussen de ouders.** Het is gericht op elkaar begrijpen of beter leren communiceren. Bij complexe scheidingen zie je dat deze trajecten niet aanslaan, meestal doordat je niet kunt repareren wat kapot is: het samen is stuk. Je herhaalt als het ware het trauma keer op keer door van mensen te verwachten dit te gaan leren. Terwijl het in wezen gaat over de kindpijn in de persoon zelf die voortdurend door 'samen' wordt getriggerd.
- **Als mensen verstrikt zijn geraakt in een destructieve dynamiek, dan neemt dat alles in beslag in iemand.** Het bewustzijn is vernauwd en er is geen ruimte voor andere perspectieven. Het is dan heel logisch dat een ouder zich niet werkelijk kan verplaatsen in de kinderen en hun belang scherp te kunnen zien. De eigen gevoelens en gedachten staan op de voorgrond en vragen alle aandacht.
- **Het is een dynamiek van tegenover elkaar staan. Het voelt als een noodzaak om het gelijk te halen en het ongelijk/het slechte van de andere ouder te bewijzen.** Ouders staan voortdurend in de stand om ook anderen hiervan te overtuigen. Dit beroep voelen professionals die met hen werken continu: 'Zeg me dat ik gelijk heb!'. Terwijl, in complexe scheidingen prevaleert rust boven het gelijk.



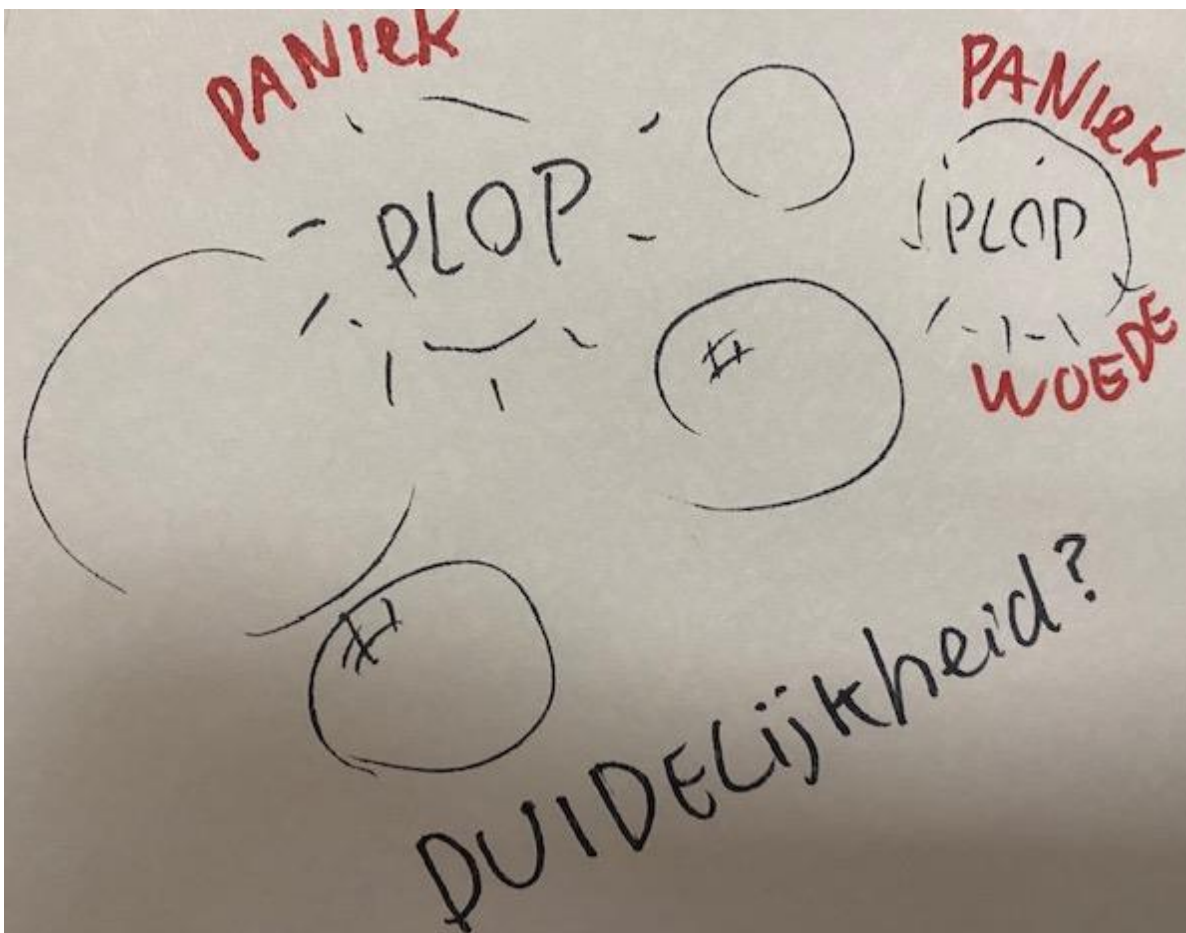
- **Ouders die ruzie hebben laten vaak onaangenaam gedrag zien.** De één is erg boos of dwingend, de ander huult veel en verkeert in grote staat van wanhoop. Achter deze uiterlijke emoties zit een mens, maar het menselijke is vaak onzichtbaar geworden omdat het lelijke gedrag de boventoon voert. De buitenwereld labelt het gedrag van ouders vaak negatief: zij is altijd slachtoffer, hij is dwingend. Daar komt bij dat het verhaal van ouders jaren in dossiers blijft bestaan en er zelden een nieuw, positiever en genuanceerder beeld wordt geschetst. Mensen blijven die man die... of die vrouw die....
- **Professionals richten zich met name op de inhoud in plaats van de dynamiek.** De weg van de inhoud is er eentje van strijd. Op inhoud kunnen mensen elkaar aanvallen en hun gelijk

willen halen. Terwijl het probleem niet gelegen is in de inhoud, maar in de manier waarop mensen zich verhouden tot zichzelf en elkaar: de dynamiek. Het is belangrijk dat de focus dan ook gaat naar het werken met en doorbreken van de destructieve dynamiek.

- **Er bestaat verschil tussen de opdracht die in het hier-en-nu moet worden uitgevoerd en de behoefte van het gezinssysteem.** We zien dat het niet altijd gemakkelijk is om deze op elkaar aan te laten sluiten of de opdracht terug te leggen bij de opdrachtgever als de opdracht niet uitvoerbaar is. Bijvoorbeeld bij de rechtbank of de gemeente.
- **De dynamiek van het gezinssysteem werkt door in het professionele systeem.** De ruzie die speelt op gezinsniveau geeft direct en gemakkelijk spanning tussen professionals. Het kan jou ook raken als professional omdat een situatie jouw eigen blauwe plekken raakt. Het gaat dan onder je huid zitten en/of geeft conflictdynamiek tussen jou en je collega's. Het valt op dat hier nauwelijks supervisie en zicht op is.
- **Gesprekken vinden vaak plaats in zakelijke, ongezellige ruimtes.** Ruimtes waar mensen tot rust kunnen komen dragen bij aan het zorgen voor ontspanning.

“Ik ben blij dat mijn ouders niet meer communiceerden. Als ze dat wel hadden gedaan waren ze gaan vechten. Ik weet dat ik dan achter mijn moeder had gestaan, omdat mijn vader had geprobeerd haar te beschadigen. Ik ben blij dat ik dat beeld niet heb hoeven meemaken van mijn vader en dat ik het goede in hem heb kunnen blijven zien.”

Ervaringsdeskundige scheiding



4.

Dit werkt!

Door de casusanalyses en de gesprekken met verschillende (beroeps)groepen lijken de volgende punten de werkbare elementen te zijn bij complexe scheidingen.

4.1 Kinderen

- **Praat met kinderen en luister naar hen.** Ook al heb je vijf keer gevraagd hoe het met hen gaat, vraag nog een zesde keer.
- **Leer kinderen omgaan met de situatie en zich te verhouden tot de ouders die zij hebben.** Kinderen kopiëren vaak gedrag van hun ouders. Leer hen ander gedrag te vertonen, bijvoorbeeld dat je problemen met de desbetreffende ouder zelf oplost en niet bespreekt met de andere ouder of leer kinderen hoe zij kunnen vertellen waar zij behoefte aan hebben en waaraan niet.
- **Zorg dat kinderen kind kunnen blijven en gewone dingen kunnen doen.**
- **Maak het kind geen probleemdager in het gezinssysteem,** maar bezie het probleem en de oplossing systemisch (hoe werkt het een op het ander in?). Als het kind de geïdentificeerde persoon is waar alles om draait, dan gaat het kind ook het probleem dragen.

“Een kindplan in plaats van een ouderschapsplan zou veel beter werken. Zo draait het om het kind!”

Ervaringsdeskundige scheiding

4.2 Van vernauwende dogma's naar een inspirerende visie: een nieuwe bril

Het is tijd voor een nieuwe bril die we allemaal opzetten als we werken met gezinnen in complexe scheiding. Door deze bril zie je:

- Kinderen hebben baat bij rust en welzijn. Conflicten tussen ouders moeten stoppen!
- Kinderen horen kind te zijn;
- Kinderen bestaan uit hun beide ouders. Door het afkeuren van één van de ouders, keur je ook de helft van het kind af;
- Wat kapot is kun je niet herstellen. Richt je op de nieuwe situatie en het vormgeven van het eigen, nieuwe gezin;
- Kun je niet samen ouder zijn? Dan ga je apart. Er komen dan twee plannen voor twee gezinnen. Iedere ouder leert om te zorgen voor communicatie en gedrag welke bijdraagt aan rust en welzijn voor iedereen. Dat mag met vallen en opstaan, maar het gaat lukken;
- Ouders zijn niet perfect;
- Achter lelijk gedrag van ruziënde ouders zit een mens met krachten, verlangens, hobby's en leuke dingen;
- Kindpijn speelt altijd een rol in volwassen mensenlevens en zeker in tijden van crisis, afwijzing en verlies. Dit geldt voor ouders, kinderen en professionals. Dit mag er zijn;
- Ieder mens wil gezien worden voor wie zij/hij is;
- Het is belangrijk aan te sluiten bij het gehele systeem;



- Mensen hebben behoefte aan duidelijkheid, compassie en kundigheid in tijden van grote stress;
- Ouders die rust krijgen kunnen de ander (het kind) weer zien;
- Rust kan een eindpunt of een startpunt zijn;
- Het proces van scheiden is voor ieder anders;
- Ervoor kiezen om onrechtvaardigheid toe te laten in plaats van het te bestrijden, kan rust brengen en meer geluk opleveren dan gelijk krijgen;
- Het ouderschapsplan is niet het doel. Het doel is zorgen dat een kind in rust kan opgroeien.

4.3 Familie en vrienden

- **Zorg dat het familienetwerk in kaart is gebracht en dat het zoveel mogelijk positief en constructief betrokken wordt**, zodat ieder kan leren ondersteunen naar de-escalatie en rust.

4.4 Professionals

- **Zorg dat medewerkers de juiste bagage (senioriteit, vakkundigheid en zelfbewustzijn) hebben** om te kunnen werken met destructieve patronen in gezinnen.
- **Organiseer regelmatig kundig begeleide interventie** en zorg voor werkbegeleiding zodat medewerkers geprikkeld worden om anders te gaan kijken naar zichzelf en te gaan stoeien en puzzelen met deze vraagstukken met deze visie als grondlegger.

4.5 Processen

Informatie en analyse

- **Complete informatie en screening aan de voorkant.**
- **Analyse gericht op welke destructieve patronen zorgen voor het in stand houden van de conflicten** en welke omstandigheden en vaardigheden nodig zijn om dit te doorbreken.
- **Zicht op het familienetwerk** en hoe deze positief te activeren zijn.

Inzet van hulp

- **Een sterk voorliggend veld is belangrijk.** Zorg dat complexe problematiek zo vroeg mogelijk wordt gesignaleerd en de juiste hulp zo vroeg mogelijk wordt ingezet.
- **Hulp is gericht op het vormgeven van eigen ouderschap** en het realiseren van rust en welzijn voor iedereen.
- **Een optie is om te zeggen 'We zetten geen hulp in, dit gezin heeft rust nodig.'**
- **De hulp sluit aan bij de dieperliggende behoeften van het gezinssysteem.**
- **Onderzoek wat de hulpverlening ineffectief maakt als het niet werkt** (in plaats van dat de reden is dat ouders niet luisteren). Herhaal hulp alleen als daar goede redenen voor zijn of stop hulp als het disfunctioneel is. De inzet van hulp kan naast dat het niet werkt ook de complexiteit en conflicten vergroten. Er zijn situaties waarbij hulp wel herhaald wordt, bijvoorbeeld als ingeschat wordt dat de situatie dusdanig veranderd is dat hulp nu wel functioneel is.



Vrijwillig naar gedwongen kader en terug

- **Voor de rechtbank: Zorg als professional – jeugdbeschermer voor een gedegen onderbouwde analyse op de dynamiek** en wat ouders nodig hebben om dit te doorbreken.
- **Een rechtelijke uitspraak die aansluit bij de visie zorgt voor meer ruimte bij professionals.** Professionals kunnen een opdracht terugleggen omdat de werkelijkheid andere dingen nodig heeft. Deze ruimte om af te wijken van wat is opgelegd of ingeschat is belangrijk voor de creativiteit in een complexe casus.
- **Zorg voor meer oplossingen dan een OTS.**
- **Zorg dat het doorgeven van machteloosheid stopt.** Zorg dat er weer zicht en richting komt, breed gedragen en geanalyseerd en gevolgd door verschillende disciplines vanuit de visie rust en welzijn.
- **Zorg voor een goede afschaling van het gedwongen naar het vrijwillig kader.** Bij de afschaling is gezorgd dat kennis behouden blijft, dat werkzame elementen in het contact met ouders overgedragen zijn en dat er concrete afspraken zijn gemaakt om terugval in de destructieve dynamieken te voorkomen.
- **In het vrijwillig én het gedwongen kader leiden én volgen medewerkers tegelijkertijd.**

Samenwerking

- **Zorg voor werken vanuit een netwerk in plaats van werken vanuit een keten** waarin hulpverleners vooral na elkaar aan de slag gaan
- **Zorg dat een team van medewerkers om het gezin heen staat** en dat ze regelmatig met elkaar overleggen en stil staan bij de dynamiek en het effect van deze dynamiek op de samenwerking en de individuele leden. Maak steeds keuzes hoe weer terug te keren in een neutrale, constructieve positie.
- **Zorg dat de regierol helder is**, wat dit aan vaardigheden vraagt en dat mensen deze rol duidelijk neer kunnen zetten.
- **Zorg dat rollen, taken en wederzijdse verwachtingen steeds opnieuw weer duidelijk worden uitgesproken.**



Van ketensamenwerking naar netwerksamenwerking een team om het gezin
(volgen en leiden).



Van scheiding tussen de verschillende domeinen naar verbinding tussen de domeinen.

4.6 Dynamieken

- **De basis is: de conflicten moeten stoppen, deze zijn schadelijk voor kinderen.**
- **Richt op een beweging naar rust en welzijn en de focus op vormgeven van het eigen ouderschap.**
- **Heb oog voor de persoonlijkheidsproblematiek van ouders.** Zet zo mogelijk individuele hulp daarop in (om te ondersteunen in aanleren van vaardigheden die bijdragen aan rust of om een dieper persoonlijk proces aan te gaan).
- **Zorg dat je je niet mee laat nemen in de inhoud en het bevestigen van gelijk/ongelijk.**
- **Zie de mens achter het complexe gedrag van ouders.**
- Ook al is de opdracht van het professioneel systeem anders, **kijk naar de behoefte van de mensen met wie je werkt.**
- **Zorg voor een warme setting** om elkaar in te spreken.

“Wat het me persoonlijk heeft opgeleverd heeft, is dat duidelijk was en is dat er zo min mogelijk overleg zou moeten plaatsvinden tussen ouders. Dit is een bevestiging van wat we merkten dat werkte.”

Deelnemer casusanalyse

4.7 Conclusie

We zijn toe aan de conclusie. Er is veel gezegd en geschreven. De conclusie is overzichtelijk en kort. De beweging die we voorstellen te maken zie je onderstaande tabel.

Van	Naar
Kinderen	
Door de dynamiek wordt het zicht op het welzijn van kinderen regelmatig verloren.	Heb vanuit vrijheid contact met kinderen en laat ze kind zijn.
Kinderen moeten ontzien worden en hulp krijgen.	Leer kinderen omgaan met hun ouders en de situatie waarin zij verkeren.
Maatschappelijke overtuigingen	
Dogma's.	Inspirerende en open manier van kijken naar mensen, hun problemen en oplossingen (visie).
Familie en vrienden	
Onvolledig beeld van het familienetwerk.	Naar helder beeld van het familienetwerk en het actief en positief betrekken.
Professionals	
Iedere professional kan werken met complexe scheidingen.	Professionals hebben senioriteit (in leeftijd en/of in levenservaring) en kan omgaan met destructieve dynamieken.
Inter-/supervisie in de eigen organisatie.	Inter-/supervisie over organisaties heen met dezelfde visie op complexe scheidingen als uitgangspunt.
Processen	
Onvolledige informatie en analyse.	Complete informatie en analyse.
Hulp die zich richt op samen ouder zijn en leren communiceren.	Richten op het vormgeven van eigen ouderschap: 2 gezinnen, 2 plannen.
Hulp inzetten als problemen al groot zijn.	Richten op preventie en vroeg mogelijk signaleren van complexe scheidingen en ondersteuning bieden gericht op rust en welzijn.
Hulp steeds herhalen omdat hulp ingezet moet worden.	Alleen hulp inzetten als het bijdraagt aan rust en welzijn.
Beperkte samenwerking tussen de domeinen .	Werken in een team om het gezin met alle domeinen aangehaakt. Van keten- naar netwerksamenwerking.
Met name volgen in vrijwillig kader en leiden in gedwongen kader.	Volgen én leiden tegelijkertijd passend bij de situatie.
Onduidelijke regievoering.	Helder en krachtig regievoeren
Zakelijke overlegruimtes.	Sfeervolle plekken waar ontspanning kan ontstaan.
Dynamieken	
Verschillende visie op complexe scheidingen.	Samenwerken vanuit één visie op complexe scheidingen.

Gelijk krijgen/geven.	Kiezen voor geluk, mogelijk door onrechtvaardigheid te incasseren.
Steeds oplopende conflicten.	Rust en welzijn.
Conflicten voeden.	Conflicten stoppen.
Richten op de problemen en de inhoud.	Zicht op de destructieve dynamiek tussen mensen en hiermee gaan werken.



5.

Het vervolg

5.1 Aan de slag met de uitkomsten

De volgende stap is om aan de slag te gaan met de uitkomsten van de complexe casusanalyses. De opbrengst geeft verschillende handvaten om te kunnen verbeteren en ontwikkelen. Op 23 september 2024 wordt een bijeenkomst georganiseerd om met de Twentse gemeenten, deelnemers van de Aanpak Wachtlijden Jeugd Twente en van PACT Scheiden zonder Schade Almelo/Borne de opbrengst om te zetten naar oplossingsrichtingen.

De volgende stap is om deze oplossingsrichtingen uit te werken en in november als concrete plannen te presenteren.

5.2 Resultaten

We willen aan de slag omdat we willen bereiken dat complexe scheidingen, het leed dat het brengt en de dure zorg die hierbij wordt ingezet sterk afneemt. Hiervoor hebben we stappen te maken.

We willen in ieder geval oplossingen realiseren voor de volgende onderwerpen:

- Afspraken/werkwijze om de visie te implementeren in organisaties en hier gezamenlijk op te blijven reflecteren en ontwikkelen, van welzijnswerk tot en met het juridisch kader. Bijbehorende vraag is wat individuele professionals nodig hebben om zichzelf te (blijven) ontwikkelen om met deze groep ouders te kunnen werken.
- Afspraken/werkwijze voor een sterk voorveld waarin vroegtijdig complexe scheidingen worden gesignaleerd en daarop wordt geacteerd vanuit de visie op complexe scheidingen.
- Afspraken/werkwijze voor het maken van een goede analyse, waarbij de informatie compleet is en er oog is voor de dynamieken die leiden tot de conflicten en de factoren die zorgen dat conflicten steeds ontstaan. Daarnaast oog voor het familienetwerk.
- Afspraken/werkwijze om te zorgen voor goede samenwerking, tussen professionals en tussen domeinen, om het gezin heen.
- Afspraken/werkwijze om te zorgen dat regievoering stevig wordt neergezet én dat tussen gemeente duidelijke afspraken zijn over met wie wanneer en hoe wordt samengewerkt.
- Afspraken/werkwijze om te zorgen voor de juiste inzet van het gedwongen kader en te kijken naar eventuele andere oplossingen voor de inzet van het gedwongen kader.
- Afspraken/werkwijze om te zorgen dat machteloosheid niet door wordt gegeven in het systeem, doordat er tijdig met kundige mensen gekeken wordt, vanuit de visie rust en welzijn, naar wat er werkelijk speelt in plaats van op te schalen.